

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ПРОГРАМА
фахового іспиту
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі НРК6 та НРК7

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
факультет	Економіки, менеджменту та психології
освітня програма	«Корпоративні фінанси»

Київ 2023

ВСТУП

Програма фахового іспиту призначена для вступників освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітньою програмою «Корпоративні фінанси».

Програма фахового іспиту базується на нормативних дисциплінах професійного спрямування і складена відповідно до місця та значення дисциплін за структурно-логічною схемою, передбаченою освітньою програмою бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

Фаховий іспит для вступу проводиться у формі тестування, що складається з трьох розділів:

- Фінанси, гроші та кредит.
- Корпоративні фінанси.
- Економіка підприємства.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Розділ І. ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Фінансова наука як система знань про фінансові явища та процеси. Зміст фінансів, їх ознаки та суспільне призначення. Об'єкти та суб'єкти фінансових відносин. Функції фінансів, їх сутність. Фінансові ресурси, їх зміст, призначення та джерела формування.

Фінансова система, її сутність та складові. Зміст та завдання фінансової політики. Фінансовий механізм: суть та складові елементи. Управління фінансами: поняття, об'єкти, суб'єкти та елементи. Сутність, завдання та методи фінансового планування. Фінансовий контроль.

Державні доходи, їх економічне значення, джерела формування та класифікація. Методи мобілізації державних доходів. Зміст, форми прояву та принципи організації державних видатків. Класифікація та методи фінансування державних видатків.

Сутність, призначення та функції державного бюджету. Бюджетний дефіцит: зміст та методи фінансування. Поняття бюджетного устрою. Бюджетна система: сутність, принцип побудови та ланки. Бюджетна політика, її суть, мета та форми. Зміст та складові елементи бюджетного механізму. Суть, учасники та стадії бюджетного процесу.

Суть, призначення та функції податків. Класифікація податків. Елементи податку. Податкова система держави: зміст та принципи побудови. Податкова політика держави: суть, мета, завдання та види.

Фінанси домогосподарств, їх зміст, значення та функції. Джерела формування та напрями використання фінансових ресурсів домогосподарств.

Економічна природа та сутність страхування. Функції, об'єкти, суб'єкти та класифікація страхування. Сутність та структура страхового ринку. Страхові посередники.

Міжнародні фінанси: поняття, функції, місце та роль у сучасній світовій економічній системі. Світовий фінансовий ринок, його призначення, характерні ознаки та функції. Мета створення та завдання міжнародних фінансових інституцій.

Гроші, їх зміст та концепції походження. Функції грошей та їхня еволюція. Сучасні кредитні гроші. Електронні гроші. Процес розвитку та передумови виникнення електронних грошей (криптовалют). Природа та економічна сутність віртуальних грошей. Світові гроші.

Грошовий оборот, його зміст та форми. Грошові потоки. Грошова маса. Агрегатний метод класифікації функціональних форм грошей. Грошова база. Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошово-кредитний мультиплікатор.

Поняття, моделі та основні типи грошових систем. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Саморегульовані грошові системи та їх форми. Біметалізм. Монеметалізм. Регульовані грошові системи. Система паперового грошового обігу. Система природного (кредитного) обігу. Неринкові та ринкові грошові системи. Відкриті і закриті грошові системи.

Сутність та види валютних відносин. Поняття та класифікація валюти. Види валютних операцій. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Валютний ринок. Валютний курс. Конвертованість валюти. Валютне регулювання. Платіжний баланс. Золотовалютні запаси. Валютні системи. Баланси міжнародних розрахунків та їх основні види.

Інфляція, її сутність та основні теорії. Зовнішні ознаки інфляції: відкрита та прихована інфляція. Форми вияву інфляції: цінова інфляція, інфляція заощаджень, девальвація. Основні види інфляції. Економічні та соціальні наслідки інфляції. Крива Філіпса. Показники вимірювання інфляції. Державне регулювання інфляції.

Зміст кредиту та його функції. Сутність, суб'єкти, об'єкти та характерні ознаки кредитних відносин. Сутність та основні елементи кредитного механізму. Форми кредиту: товарна та грошова. Основні види кредиту. Державний кредит. Комерційний кредит. Банківське кредитування. Лізинговий кредит. Фінансовий лізинг. Споживчий кредит. Міжнародний кредит.

Кредитна система: суть та інфраструктура. Банківська система, її сутність та елементи. Необхідність, значення та функції банків. Зміст, призначення та особливості розвитку парабанківської системи. Основні елементи парабанківської системи: інвестиційні компанії, пенсійні фонди, довірчі товариства, лізингові компанії, кредитні спілки.

Центральний банк як ключова ланка банківської системи, його завдання та функції. Державні та акціонерні центральні банки. Національний банк України: завдання, функції та операції. Сутність, функції, класифікація та операції комерційних банків.

Фінансовий ринок як економічна категорія, його завдання та функції. Інструменти фінансового ринку. Учасники фінансового ринку: держава, домашні господарства, суб'єкти господарювання (інститути позафінансової сфери), професійні учасники (брокери та дилери). Фінансові посередники, їх завдання, функції та види. Класифікація та сегментація фінансових ринків.

Розділ II. КОРПОРАТИВНІ ФІНАНСИ

Сутність, мета, завдання, принципи та функції управління фінансами підприємств. Ключові показники фінансової діяльності. Характеристика системи державного, ринкового та внутрішнього механізму регулювання фінансової діяльності підприємства. Склад та характеристика основних механізмів зовнішньої підтримки фінансової діяльності підприємств. Система основних методів управління фінансами підприємств.

Склад основних систем управління фінансами (організаційного забезпечення, інформаційного забезпечення, фінансового аналізу, фінансового планування, внутрішнього фінансового контролю та фінансового контролінгу), їх взаємозв'язок.

Сутність, принципи, задачі, етапи, особливості управління активами та окремими їх видами (операційні необоротні, оборотні, запаси, дебіторська заборгованість, грошові кошти) на підприємстві.

Система основних показників, що використовується в процесі аналізу активів та окремих їх видів.

Методи планування та оптимізації активів та окремих їх видів.

Характеристика політики формування оборотних активів підприємства. Характеристика кредитної політики підприємства. Характеристика політики фінансування оборотних активів підприємства.

Сутність та класифікація інвестицій підприємства. Сутність, завдання, методи аналізу стану управління інвестиціями підприємства. Характеристика інвестиційна політика підприємства.

Управління реальними інвестиціями підприємства. Види реальних інвестиційних проєктів та вимоги до їх розробки. Вартість інвестиційного проєкту. Особливості оцінки взаємовиключних інвестиційних проєктів. Формування програми реальних інвестицій підприємства. Оцінювання інвестиційних проєктів з врахуванням фактору ризику.

Управління фінансовими інвестиціями підприємства. Види фінансових інструментів інвестування. Моделі оцінки вартості окремих фінансових інструментів інвестування. Формування портфелю фінансових інвестицій підприємства на основі сучасної портфельної теорії.

Сутність, принципи, задачі, етапи, особливості управління капіталом та окремими їх видами на підприємстві (власним, позиковим, банківським кредитом, фінансовим лізингом, товарним кредитом, поточними зобов'язаннями за розрахунками).

Система основних показників, що використовується в процесі аналізу капіталу та окремих його видів.

Методи планування та оптимізації капіталу та окремих його видів.

Концепція та методи визначення вартості капіталу.

Управління формуванням прибутку на основі операційного левериджу. Амортизаційна політика підприємства та оцінка її ефективності.

Управління грошовими потоками підприємства. Методи ідентифікації обсягу та складу грошових потоків. Політика управління грошовими потоками, її сутність, типи та етапи.

Основні напрями оптимізації грошових потоків. Методи та інструменти збалансування окремих видів дефіцитного та надлишкового грошових потоків. Система заходів забезпечення максимізації чистого грошового потоку підприємства.

Планування обсягів та структури грошових потоків підприємства: види та методи. Планування цільової суми чистого грошового потоку підприємства. Система платіжних календарів підприємства. Форми контролю за станом грошового обороту підприємства.

Сутність та класифікація фінансових ризиків підприємства. Сутність, завдання та принципи управління фінансовими ризиками підприємства. Політика управління фінансовими ризиками: зміст та порядок розроблення.

Ідентифікація окремих видів фінансових ризиків підприємства та формування їх портфеля. Методи оцінки рівня фінансових ризиків. Оцінка можливостей зниження попередньо визначеного рівня фінансових ризиків.

Обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності («матриця рішень», функція корисності Неймана-Монгерштерна, за критеріями Вальда, Гурвіца, Севіджа).

Внутрішні механізми нейтралізації фінансових ризиків. Методи запобігання ризиків, критерії їх вибору. Методи лімітування концентрації ризику в фінансовій діяльності підприємства. Методи хеджування. Диверсифікація як ефективний механізм зниження загального рівня ризиків. Розподіл ризику серед партнерів по фінансових операціях. Внутрішнє страхування фінансових ризиків.

Зовнішнє страхування фінансових ризиків, його види, форми та оцінка ефективності.

Економічна сутність та класифікація фінансових криз підприємств. Сутність, завдання, принципи та основні етапи процесу антикризового фінансового управління підприємством. Діагностика фінансової кризи підприємства, її сутність та завдання. Система методів та показників експрес-діагностики фінансової кризи. Система фундаментальної діагностики фінансової кризи. Ідентифікація параметрів фінансової кризи при її настанні.

Система внутрішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства (оперативний, тактичний, стратегічний), їх методи та інструменти.

Система зовнішніх механізмів фінансової стабілізації підприємства. Реструктуризація заборгованості підприємства, її основні форми та умови здійснення. Реорганізація підприємств, її основні форми та фінансові умови здійснення.

Розділ III. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Підприємство як суб'єкт господарювання. Організаційно- економічні умови функціонування підприємств. Основні ознаки підприємства. Теорії підприємства. Види підприємства та їх класифікація. Об'єднання підприємств.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства. Ринок та його інфраструктура. Державний регуляторний механізм діяльності підприємства.

Напрями та види діяльності підприємства.

Фінансовий механізм підприємства та характеристика його основних елементів.

Зміст, принципи, основні етапи та методи планування діяльності підприємства. Систематизація планів підприємства. Оцінювання якості планів підприємства.

Загальна характеристика, систематизація та методи вимірювання обсягу продукції. Сутність, показники та методи вимірювання якості та конкурентоспроможності продукції. Стандартизація та сертифікація (оцінка відповідності) продукції.

Зміст та завдання виробничої програми підприємства. Методологічні засади аналізу та планування виробничої програми підприємства. Забезпечення виробничої програми матеріальними ресурсами. Сутність, види та методи обґрунтування норм витрат матеріальних ресурсів.

Сутність та систематизація видів виробничої потужності підприємства. Методи розрахунку виробничої потужності підприємства. Методи аналізу використання виробничої потужності підприємства.

Поняття та систематизація економічних ресурсів підприємства. Поняття та складові ресурсного потенціалу підприємства. Методи оцінки ресурсного потенціалу підприємства.

Сутність, класифікація, принципи формування трудових ресурсів. Продуктивність праці робітників: поняття і методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці. Методи нормування витрат праці.

Система стимулювання праці. Сутність та види заробітної плати. Форми та системи оплати праці. Державне регулювання оплати праці.

Методологічні засади аналізу та планування чисельності, продуктивності та витрат на оплату праці на підприємстві.

Сутність та класифікація активів підприємства.

Поняття, класифікація та особливості необоротних активів підприємства. Сутність, класифікація, види вартості та особливості відтворення основних засобів. Поняття та види зносу основних засобів. Сутність та методи нарахування амортизації. Сутність та види нематеріальних ресурсів підприємства, методи їх оцінки та амортизації. Методологічні засади аналізу та планування необоротних активів.

Поняття, класифікація та особливості оборотних активів підприємства та окремих їх складових. Сутність і методика оцінки виробничого, операційного та фінансового циклів підприємства. Методологічні засади аналізу та планування оборотних активів підприємства.

Фінансові ресурси підприємства: сутність, класифікація, джерела формування. Сутність та класифікація капіталу підприємства. Власний та позиковий капітал підприємства: сутність, класифікація, особливості.

Кредитування як механізм формування позикового капіталу. Поняття «вартість капіталу» підприємства та методи її оцінки. Методологічні засади аналізу та планування капіталу підприємства.

Сутність понять витрати, поточні й капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції. Класифікація поточних витрат. Показники собівартості продукції. Поняття та методи калькулювання продукції підприємства. Методологічні засади аналізу та планування поточних витрат підприємства.

Доходи підприємства: сутність та класифікація. Особливості та механізм формування доходів від операційної діяльності підприємства.

Цінова політика підприємства як фактор формування його доходів від реалізації продукції: сутність та етапи розроблення. Методи ціноутворення.

Методологічні засади аналізу та планування доходів підприємства.

Поняття і класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Сутність, функції та механізм формування прибутку підприємства. Методологічні засади аналізу та планування прибутку підприємства. Резерви зростання прибутку підприємства. Використання чистого прибутку підприємства.

Сутність, види та методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. Систематизація факторів, що її визначають. Методи оцінки поточної та стратегічної конкурентоспроможності підприємства.

Фінансово-майновий стану підприємства: сутність та види. Поняття й методи оцінки окремих елементів фінансово-майнового стану підприємства. Експрес- та фундаментальна діагностика фінансово-майнового стану підприємства. Інтегральне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Поняття ефекту діяльності підприємства та характеристика його видів. Методологічні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Розвиток концепції оцінювання результатів здобутків підприємства. Поняття ефективності, результативності та економічності.

Поняття «розвиток», його роль, місце і значення в господарській діяльності. Видова класифікація процесів розвитку. Концепції та моделі розвитку підприємств. Основні організаційні форми розвитку (трансформації) підприємства. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів.

Сутність та методи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства.

Сутність і фази розгортання кризи. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ у його діяльності. Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Санація: цілі та форми проведення. Класифікація санаційних заходів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О. *Управління фінансами підприємств : підручник* / І.О. Бланк, Г.В. Ситник, В.С. Андрієць. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 792 с.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
3. *Економіка підприємства : підручник* / І.О. Чаюн, Г.М. Богославець, Л.Л. Стасюк [та ін.] ; за заг. ред. Н.М. Ушакової. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. – 569 с.
4. *Економіка підприємства: підручник/ під заг. ред. проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В.* Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020 - 700 с.
5. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010р. № 2755-VI – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
6. Про банки та банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 №2121-III – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
7. Про страхування: Закон України від 08.11.2021 № 1909-IX. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2664-14#Text>.
9. *Фінанси підприємства : підручник* / Л.О. Лігоненко, Н.М. Гуляєва, Н.А. Гринюк [та ін.]. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 491 с.
10. *Фінанси, гроші та кредит: навч. посібн./ К. Д. Гурова, О. Л. Шелест, І.В. Колупаєва.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. – 672с.
11. *Фінанси, гроші та кредит: навч. посібн./ К.Д. Гурова, О.Л. Шелест, І.В. Колупаєва.* – Київ: Центр навчальної літератури, 2020. – 672с.
12. *Фінанси, гроші та кредит: практикум* / [О.В. Слободянюк та ін.] – Одеса: НУ «ОУА», 2021. – 106 с.
13. *Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика: навч. посібн.* / Д. І. Коваленко, В. В. Венгер. – Київ: Центр навч. літератури, 2019. – 578с.
14. *Фінансовий менеджмент : підручник* / [М. І. Крупка та ін.] ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. - 438 с.

КРИТЕРІЇ
оцінювання фахового іспиту
для здобуття освітнього ступеня магістра

1. Загальні положення:

Мета фахового іспиту – оцінити відповідність знань, умінь та навичок вступників згідно з вимогами програми вступного фахового іспиту.

2. Структура екзаменаційного білета:

Екзаменаційний білет з фахового іспиту складається з 50-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання:

- Рівень знань оцінюється за 200-бальною шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 4 бали, а неправильна – у 0 балів.
- Особи, які отримали менше 100 балів, участі у конкурсі не беруть.